СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLV. Ч. 279. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 1-го грудня 1937. No. 279. Jersey City, N. J., Wednesday, December 1, 1937 VOL. XLV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ЗА РОЗБУДОВУ МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ

ВАШИНҐТОН. — Перед відїздом на відпочинок президент Рузвелт вислав до конґресу послання, в якім просив передискутувати справу розбудови мешкальних домів і в тому напрямку ухвалити певні закони. На ту ціль президент передбачає витрату 12 до 16 біліонів долярів. Розбудова мешкальних домів дасть міліонам американських родин вигідні і санітарні мешкання, а крім того пустить у рух ріжні галузі бизнесу і промислу та дасть міліонам робітників заняття.

Ваґнер і Стіґол піддержують проєкт.

Сенатор Ваґнер і конґресмен Стіґол відразу підхопили плян президента Рузвелта і видвигнули законопроєкти, на основі яких можна буде взятися до широкої програми будови мешкальних домів. Передівсім вони пропонують повести ту розбудову в тому напрямку, щоб у першій мірі люди з малими засобами могли купити собі дім. Тому законопроєкт звертає пильну увагу на доми в ціні 5 до 6 тисяч долярів. Також радять зменшити початковий вклад готівки з 20% на 10%, щоб чоловік, який має $500 готівки, міг купити собі на виплату дім, що вартує $5,000. $4,500 лишились би на морґеджу з 5% річно.

ЩО ГОВОРИТЬ ПРО ТОЙ ПРОЄКТ ҐРІН.

ВАШИНҐТОН.—Президент Американської Федерації Праці, Ґрін, одобрив цей плян і сказав, що він веде в напрямку поправи робітничого положення. Але він поробив певні застереження щодо передбачених низьких заплат робітникам. Законопроєкт, стараючися зробити дотичний мешкальний дім найдешевшим, передбачив на роботу досить низьку заплату. З цього незадоволений Ґрін.

ЩО ГОВОРЯТЬ КАПІТАЛІСТИ.

НЮ ЙОРК. — Приватні будівляні підприємці в Ню Йорку висказалися прихильно про новий проєкт президента Рузвелта і ствердили, що він веде націю в доброму напрямку. Вони висказали своє задоволення з приводу цього, що цей проєкт бере під увагу приватну ініціятиву і приватні компанії, а не державну адміністрацію, себто „Пі Доблю Ей". Вони мали лише завваження, що піднесення морґеджу з 80% на 90% це досить небезпечний експеримент.

ОДОБРЮЄ ПЛЯН ЮНІЗАЦІЇ ВЛАСНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ.

НЮ ЙОРК. — Ден Трейсі, голова юнії електромеханіків, що обіймає 215,000 членів, заявив, що комітет праці нюйорського стейту піддав добру думку, щоб позволити власникам фабрик і підприємств творити свої власні юнії і в той спосіб приходити до збірного порозуміння з робітничими юніями. Але Трейсі також додав, що цей плян буде працювати як слід тільки тоді, коли власники і робітники зорґанізуються на засаді фаху, а не промислу. Він закидав федеральному комітетові реґуляції праці, що він схиляється до КПО (Комітету Промислової Орґанізації), а це не є правильно. „Ви не можете схопити високо вишколених робітників і кинути їх разом в одну орґанізацію з робітниками, що нічого не знають", говорив він.

ПОГРОЗА ШОФЕРАМ ЛІНІЇ ҐРЕЙҐАВНД.

НЮ ЙОРК. — Заряд автобусової лінії Ґрейґавнд видав до своїх страйкуючих шоферів остогору, що коли вони до кількох днів не повернуться до праці, то заряд буде вважати їх за тих, що зрезиґнували з праці.

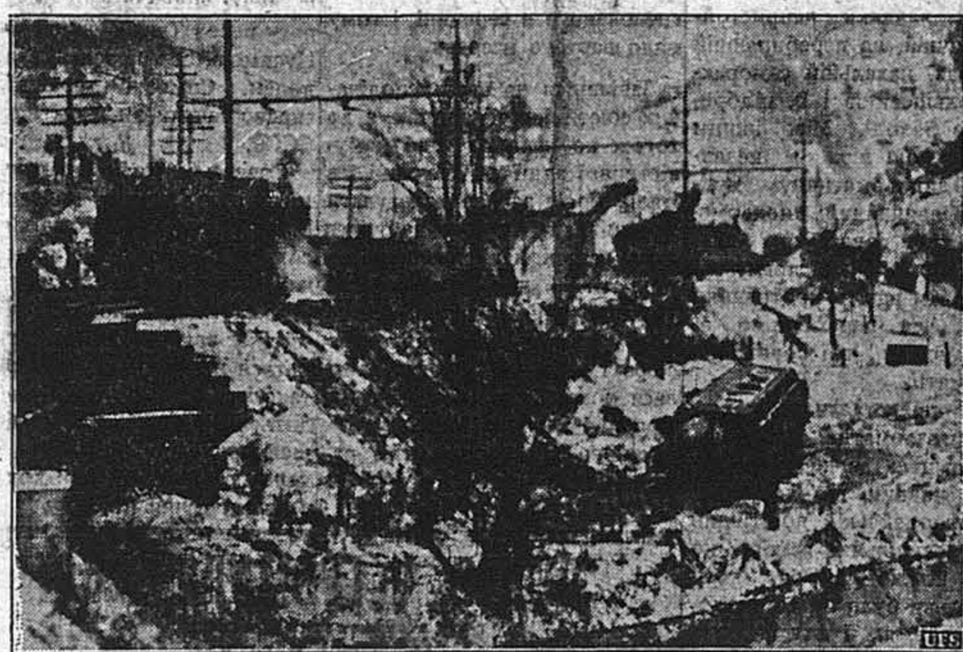
КОМІНҐС ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД МОНОПОЛІЗАЦІЄЮ.

НЮ ЙОРК.— Федеральний прокуратор Комінґс виголосив перед зібранням фінансістів і бизнесменів промову, в якій остерігав перед монополізацією продукції і суспільних услуг; бо монополізація остаточно дає такі погані і небажані для самих монопольників висліди, що її треба вистерігатися. Коли дана галузь промислу або суспільної услуги занадто змонополізована, говорив, він, то вона немов зрілий овоч падає в руки уряду. Монополь убиває конкуренцію, а тимсамим розвій. А коли дана галузь перестане поступати з розвагою, то мусить опинитися під зарядом держави. Комінґс був за те, щоб розпорошувати бизнеси, дати нагоду жити дрібнішим бизнесам і в той спосіб піддержувати активне й оживлене економічне життя краю.

ВІДКРИТТЯ ОПЕРОВОГО СЕЗОНУ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська „Метрополитен Опера" розпочала свій черговий зимовий сезон. На першу виставу взято оперу Ваґнера „Трістан і Ізольда". Саля була виповнена людьми, серед яких знаходилися знатні одиниці з американського суспільного життя. Ціни були від $10 униз.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

СМЕРТЬ НА РІВНІЙ ДОРОЗІ.

Коло Блуфілда, в Вест Вірджінії, скоїлася залізнича катастрофа. Від особового поїзду залізниці Норфолк енд Вестерн відорвався один віз, повний майже виключно жінок і дітей, та скотився зо шкарпу до ріки Блустон. Віз обернувся два рази й задержався над самою водою. Дві особи згинули на місці і 73 особи були ранені. Рятункові відділи мали багато клопоту з рятуванням ранених серед сильної вітрюги, що мела снігом та вкривала бік шкарпу ледом. (При такій негоді фотографія не виходить ясно, але подія замітна собою настільки, що заслугує на відбиття).

КОМУНІСТИ З СОЦІЯЛІСТАМИ.

Зближення між Третім і Другим Інтернаціоналом у Франції є заповіддю, що в тім краю прийде до політичного злиття між комуністами і соціялістами. Таке заповідає Моріс Торез, секретар комуністичної партії.

ГИЦЛІ ЗАРОБЛЯЮТЬ БІЛЬШЕ НІЖ УЧИТЕЛІ.

На окружній конвенції вчителів у Киченер, Онт., вчитель Трослер заявив, що платня гицля чи замітача вулиць є вдвоє більша, від платні вчителя на провінції. Він підкреслив, що збирач відпадків або „ґарбеджмен" у Торонті дістає $1,600 на рік, коли пересічний вчитель на провінції дістає всього $700. В додатку до того вчитель не має права голосу у виборах, ані не сміє кандидувати на уряди міських управ, коли тимчасом чоловік на допомозі має право голосу при виборах та може кандидувати. Вчителі вислали протест до міністра освіти та прохають у нього кращої платні, більше прав і забезпечення за свою працю.

КРАДІЖ З НЕСПОДІВАНКОЮ.

До одного лікаря в Ярославі вибрався селянин з хорою дитиною на руках. Одначе лікар ствердив уже тільки смерть дитини. Тоді селянин лишив завинену дитину на возі, а сам пішов до недалекого складу домовин. Вернувшись до воза, він остовпів від несподіванки, бо завинена дитина пропала без сліду. В його неприсутності якийсь злодій украв клунок з дитиною, думаючи, що це коштовна річ. Згодом злодій мусів теж остовпіти від жахливої несподіванки, бо полишив мертву дитину на дорозі і втік. Справою занялася поліція і вже викрила назвище злодія.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ҐЕТА В ПОЛЬЩІ.

Двісті ріжних учених і суспільних американських діячів відписали в Ню Йорку протест проти впровадження в Польщі у високих школах лавкового ґета й проти загального переслідування жидів.

ДОБРЕ СИТУОВАНІ МОЛОДЦІ БАНДИТАМИ.

У Закопаному на мості на Бистрому хтось закинув мішок на голову касієрки будівельно-технічного уряду, Марії Беднаж, коли вона верталася додому. Напасники привязали опісля згадану урядницю до дерева й заграбили з торбинки годинник і ключ від каси уряду. Один з напасників залишився при урядниці, а інші побігли до уряду грабити. Але за хвилину вернулися з нічим, звернули ключ від уряду урядниці, а самі втекли. Невабаром викрили напасників. Це є: Б. Скшицовскі, літ 20, бувший урядовець будівельного-технічного уряду в Закопаному; Л. Млеко, літ 21, радіотехнік, добре платний; З. Зальотиньскі, літ 20, бувший актор, і Ст. Осецкі, літ 26, різник. При нагоді їх арештування й слідства виявилося, що згадані добре ситуовані бандити мають більше подібних діл на сумлінні.

СУД ЗА БІЛОРУСЬКИЙ БУКВАР.

Літом ц. р. видали білоруський буквар у Вильні „Першыя Зерняткі" укладу освітнього робітника С. Павловича. Цей буквар був уложений гражданкою. Окремо зладив згаданий автор ще й білоруський буквар збілорущеними буквами латинки, назвавши його Zasieuki. Цей буквар скоро поширився. Але незабаром адміністраційні власті його сконфіскували, а автора С. Павловича потягнули до судової відповідальности.

КУПЕЦЬКА ЕКСПАНЗІЯ НА СХІД.

У Бидґощі відбулися збори місцевих абсольвентів торговельних шкіл. Займалися переважно справою бізробіття і рішено реалізувати експанзію на східні „креси", щоби піднести польський стан посідання на тих землях. У цій справі має відбутися зїзд у Варшаві.

НОВА РИМО-КАТ. ПАРОХІЯ.

Нову римо-кат. парохію створено в селі Колиндяни, пов. Чортків. Парохію обняв кс. Вільгельм Руднер з Озерян. Польська парохія в Колиндянах — 9-та з черги в чортківському повіті. А в 1848 р. були в цілій Чортківщині всього дві польські парохії і два костели: в Чорткові й Ягольниці-місті. Костелів збудовано досі в Чортківщині понад 30 і будують ще далі нові...

10 МІСЯЦІВ ВЯЗНИЦІ ЗА ВДАРЕННЯ В ЛИЦЕ ВЧИТЕЛЬКИ.

Ще в травні ц. р. в одній ґімназії в Кракові недопущена до матури 18-літня учениця Е. Г. прийшла до ґімназії підчас іспиту зрілости й по короткій розмові вдарила одну вчительку в лице. Цими днями засудили обвинувачену ученицю на 10 місяців вязниці.

ВБИЛИ ВЕЛИКОГО ВОВКА.

Мешканці околиці Гай Прері, Альта., радісно відітхнули, коли довідалися про застрілення на фармі Донелда Біні величезного лісового вовка, що важив 98 фунтів і був довгий від голови до кінця задніх ніг 7 стіп. Згаданий вовк загриз овець, телят, безрог та індиків на вартість 300 долярів. Вислідили й застрілили його браття Ґледю, які одержать провінційну нагороду і нагороду від мешканців дистрикту Гай Прері за вбиття цього великого шкідника.

НЕ ВДЕРЖУЮТЬСЯ НАВІТЬ БОНДАРЕНКИ І ЗАТОНСЬКІ

МОСКВА.—Американські кореспонденти стверджують, що від довшого часу нема ніякої познаки, щоб іще були при житті ріжні особи, які займали у Советах дуже визначні становища, а над якими не було публичного суду. Вони кажуть, що нема сумніву щодо цього, щоб ті особи не були розстріленi. Між тими особами є дві з України, що зачислялись до найвірніщих прихильників політики Москви і були за якнайтісніщий звязок України з Москвою. Отже пропав тепер слід по М. Бондаренку, премієрі України, і Володимирові Затонськім, комісарі освіти У.С.С.Р. Їх уважають за розстрілених.

ЗГАДУЮТЬ ЗА ГОЛОД В УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро подає, що „Сондей Кронікл" з 14. листопаду помістив „перші від десятьох літ нецензуровані відомості з Советів". Увесь той час вважає кореспондент цеї ґазети „безперервним ланцюхом терору Сталіна" і підкреслює, що через цей терор згинули пять міліонів жертв. Та окремою сторінкою терору Сталіна, пише цей кореспондент, є „викликаний штучно владою голод в Україні й на Закавказі". Цей голод, пише кореспондент, був „найбільший індивідуальний акт умисного терору, який, здається, не мав подібного собі у цілій історії людства".

ВИНИЩУЮТЬ ОСТАНКИ.

ЛОНДОН. — Укбюро подає, що лондонська преса розписується широко про переслідування духовенства і нищення церков у Советах. Каже, що це вже винищують останки православної єрархії, бо католицька вже давно знищена. Тим треба собі пояснювати останні смертні присуди, звернені проти митрополита Кирила і епископів з Орла та Минська.

ЩЕ ДАЛІ ПРО „СЛОВЯНСЬКУ РОСІЮ".

ПРАГА. — Чеська преса розписалася дуже широко про 20-ліття большевицької революції. Хвалять її на всі заставки. Чехи забули навіть про те, що вожди цеї революції намагалися в 1918 р. розвязати чеський леґіон, та що він вдержався поправді тільки завдяки тому, що проти цього була — Українська Держава. „Чеське Слово" розписується у низці статтей про „найбільшу армію світу", себто ніби про советську. З Праги післали до Москви „дар чехословацького народу". А часопис „Азет" написав, що є в інтересі чехословацької республики, щоб „Советський Союз, наш військовий союзник, скріпився, щоб сьогоднішня Сталінська політика вдержалася", бо тепер „лише вона забезпечує дальше скріплення і розбудову великої словянської Росії, якої в будучності постійно будемо потребувати".

ЗІРВАЛИ ПОЛЬСЬКИЙ ГЕРБ.

ДАНЦІҐ. — Зірвано польський державний герб з дому, в якім урядує ґенеральний комісар Польщі. Сталося це по вічу націстів. А віче це має бути започаткуванням великих демонстрацій, які мають виявити домагання остаточного прилучення Данціґу до Німеччини.

В ОБОРОНІ ЖИДІВ.

ПАРИЖ. — Подібно як в Злучених Державах розпочали жиди живу акцію в цілі запротестування при допомозі американських учених проти жидівського ґета у школах в Польщі, зачато ту саму акцію і в Франції. Відповідну відозву, підписану 24 визначними особами, вченими й політиками, видав „Комітет оборони прав жидів у середущій і східній Европі".

ВТІКАЮТЬ ДО АМЕРИКИ.

ДАНЦІҐ. — Делеґація ріжних жидівських добродійних товариств, що прибула зо Злучених Держав, переговорює з місцевими жидами, що хочуть утікати з Данціґу, як їх перевезти до Америки. На це треба багато грошей. Жиди масово покидають місто, бо бояться дальших переслідувань.

ЛЮДЕНДОРФ У КАТОЛИЦЬКІМ ШПИТАЛІ.

МІНХЕН (Німеччина). — Відомий добре зо світової війни ґенерал Ерік Людендорф є смертельно хорий. Як відомо, займався він по війні пропаґандою нової, протихристіянської релігії, або т. зв. нового поганства. Тепер є він під опікою католицьких монахинь.

У ПАМЯТЬ ПЕРШИХ ІМІҐРАНТІВ.

ҐЕТЕБОРҐ (Швеція). — Пенсилвенійський губернатор Ірлі, нащадок тих шведських іміґрантів, що в 1637 р. перші виїхали до Злучених Держав, віддав Швеції в імені стейту Пенсилвенія памятник, здвигнений тим стейтом у пристані Ґетеборґ і присвячений першим шведським іміґрантам.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯКЩО „БАНДИ", ТО ХІБА ПОЛЬСЬКІ

Як відомо, большевики називали і далі називають українську національну армію, що обороняла Україну від большевицьких таки дійсних банд, не інакше як „бандою". І „бандитами" є в них усі ті, що боролись і полягли за українську самостійницьку ідею. А вкупі з большевиками, що оплюгавлюють тих, що боронили Україну перед Москвою, є ще й такі польські часописи і такі поляки, що теж іще тепер називають українську армію, що боронила Західню Україну перед Польщею, „українськими бандами". Кажемо „ще тепер" тому, бо вже появилися про цю справу польські спомини про боротьбу за Львів. Вже є спогади польських старшин, і є чисто військові праці, в яких описана боротьба за Львів зо стратегічного боку. Беручи ті польські джерела під увагу, ті поважніші, треба зазначити, що в них нема квестіонування характеру українських бойових частин, української команди й української армії, себто нема в них нічого такого, що давалоб думаючому і хоч трохи чесному характерному полякові право називати українські військові частини „бандами". Очевидно, що ця вимога не може відноситись до такої газети як „Ілюстровани Курєр Цодзенни".

Але так є, що маємо й в Америці такі польські газети, які нібито культурні, нібі поступові, нібі переняті американським духом свободи і толеранції, та яких редакторами були, а може й далі є, соціялісти і революціонери, а навіть жиди, яких Польща тепер громить та які пишуть про нас так, як пише та огидна й шовіністична польська преса, що вдаряє в наші найніжніші національні й людські почування, називаючи й зо свого боку „бандитами" тих, що боролись і лягли в обороні Львова, що боролися за Західньо-Українську Народню Республику як за свій національний ідеал. А саме так написав і нюйорський „Нови Свят" в числі з 22. листопаду. Це він, згадуючи за польську „історичну подію", себто уступлення українських військ зо Львова в дні 22. листопаду 1918 року, пише таке: „І вкінці наш жовнір під проводом ґен. Вацлава Івашкевича звільнив Львів і очистив Малопольску з українських банд. Надзвичайно хоробро боролися там великопольські полки".

Коли вже хто хоче тут говорити про „банди", то чи не бандами повинні бути для українців ті „пулкі велькопольске", що прийшли відбивати Львів? І деж тоді ділися „малопольске пулкі"? Чи теж не „бандитами" можнаб називати тих, що перемінили старе історичне імя Галичини на „Малопольску", і чиїх міністри, як от Ґрабскі, чванються ще й тепер тим, що допускалися звичайних шубравств, скриваючи навіть телеґрами у справі вимаганого Мировою Конференцією військового перемиря між українською і польською воюючою стороною? Чи не бандити ті, що випросили собі зброю й амуніцію для армії ґен. Галера, щоб іти проти большевиків, а пішли з нею проти Української Армії? Так, дійсно було багато, дуже багато ріжного бандитизму, але не по тій стороні, що боролася за те, щоб заложена українським князем столиця належала до України.

О. С.

ІЗОЛЯЦІЯ СССР

Ніщо не ділає так на словянський ум, як галаслива реклама. Хочу сказати, самореклама. Коли багато з нас думають, що Італія Мусолінія положилаб на обидві лопатки Велику Британію, то це головно тому, що молода італійська держава мусить хвалитися своїми досягненнями. А ще й тому, що флєґматична Анґлія не любить описуватися своєю силою. Вона лише вміє застосовувати її в слушнім моменті.

Таксамо, коли ще пару років тому було серед декого з українців певне захоплення „досягненнями" Совєтів, то це головно завдяки непристойній, цинічній, не перебираючій у засобах, нахальній самореклямі большевиків і їх підбрехачів на Заході. Між іншим стала догмою віра в незвичайну дипльоматичну мудрість, незвичайний дипльоматичний хист совєтських державних мужів. У цю догму зачали вірити навіть противники Совєтів. Але переглянемо останні „успіхи" тої совєтської дипльоматії.

Досі представляли совєтську дипльоматію як таку, що виступала завше як самостійний чинник, що посувалася на европейській політичній арені як ґеніяльний шахіст, що вживав кожної фіґури, коли йому тільки було це до вподоби, і кидав, як її вже не було треба.

Тимчасом річ представляється навпаки.

От візьмім Німеччину і Рапальо. Думалося, що це Німеччина конвульсійно чіплялася того Рапалья. Але на ділі показалось інакше. Совєтська Росія, що приятелювала навіть із Німеччиною Ґінденбурґа, заключила, а радше продовжила рапальську умову навіть з Ґітлером і — що важніше — готова була її дотримати. Але Німеччина фактично зірвала її. Проголосивши своїм „ворогом ч. 1" большевицьку Росію, Ґітлер зачав явну кампанію проти СССР, попросту копнувши вчорашнього рапальського союзника Німеччини. Чому? Бо, поминаючи засадничі, ґітлерівсько-комуністичні противенства, переконався, що **Росія є заслаба, щоб треба було дорожити союзом з нею.**

Італія! Роками в італійській пресі не вільно було писати нічого гострого проти Росії. А російська преса не добачувала тоді ніяких „жорстокостей фашизму". В той час Росія вогнем дихала на Лігу Націй, на демократичні держави Заходу, Анґлію і Францію, не підтримувала бльокади Італії підчас походу на Етіопію і взагалі готова була якнайдовше утримувати дружні відносини з Італією Мусолінія. І знову той, хто цю ідилію зірвав, була **не Росія, а Італія.** Бо, й вона побачила, що нема що високо цінити російського приятеля, **ослабленого і зґанґренованого в середині, і тому мало вартого назверх.**

Завівшися на своїх сподіваних союзниках фашистах, а до тогож по неповодженні комуністичної акції в Німеччині і в Італії, Росія зачала кокетувати Францію й Анґлію; забулися давні напади на „фальшиву демократію", на „зрадницький західньо-европейський соціялізм". І обом запропоновано союз і людовий фронт. Зачалася нова ідиля (особливо у Франції) і нові спроби комуністичного перевороту, тим разом в Еспанії зараз, а у Франції трохи згодом via „фрон попюлер". Але і тут урвалось. І то, як і в попередніх випадках, **з ініціятиви не Росії, а вибраних нею собі приятелів,** яким обридло бути тими приятелями.

Перша, Анґлія побачила, куди гне Росія. Побачила всю її безсилість поперти червону Еспанію, і завернула до ґенерала Франка. Але й Франція, не зважаючи на уряд людового фронту і натиск місцевих аґентів Сталіна з компартії Франції, теж по останніх процесах і масових розстрілах у Москві і по ганебних облизнях, що їх дістали Совєти від Японії, переконалася, що **ціла сила Росії — це блоф.** Що ця „сила" при першім збройнім спіткані, при першій спробі покажеться такоюж нікчемною, якою виявила себе сила царату перед Таненберґом, перед Цусимою, або перед Севастополем. Симпатії Франції скраво зачали відвертатись від СССР.

Совєтська Росія внутрішньо гние, і це бачить заграниця. Бачить, що і назверх це ніякий союзник. А при таких умовинах Літвінови можуть на голові скакати; це справи СССР в світі не вратує. Росія знаходиться в Европі у відвороті, таксамо, як у відвороті знаходиться і в нутрі країни большевицький режім. **Явище, безперечно у високій мірі додатнє з нашої точки погляду.**

ДЖЕРЕЛА ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТИ

I.

Коли ми дивимося на людей, що зібрані вечором у якомусь приватному помешканні й говорять, так для розривки, про ріжні справи, то тяжко нам означити, що котрий з них варт. Один може мати кращу одіж, другий поганішу; один може більше говорити, інший менше; один може розумніше і льогічніше говорити, а інший менш розумно й менш льогічно. Але чи з того всього можна вже виробити собі осуд про дійсну вартість якоїсь людини?

Абсолютної вартости чоловіка не можна пізнати по його зверхньому вигляді, по його словах, по його товариському поведенні, а тільки по кінцевих успіхах його починів, по вислідах його праці. Щоб належно оцінити людину, треба дивитися на неї не в її статичному положенні, тільки динамічному; себто, не коли вона собі сидить і розмовляє для приємности про ріжні загальникові річи, тільки коли вона творить, працює; коли переде говоренням чи писанням такі слова, за якими відразу слідує ділання, чин.

Візьмім тих людей, що ми їх бачили в приватному помешканні при веселій розмові, і поставмо їх у рух, у чин, динаміку. І подивимся, чи та вартість, яку ми їм дали в їхнім спокою, покривається з тою вартістю, на яку вони заслугують у часі роботи. Не тяжко відгадати, що ці вартості не конче будуть покриватися з собою. Гарна людина, з гладко виголеним обличчям, з гарними, чи там з аристократичними рисами, з гарним убранням і вишуканими руками дуже часто може показатися слабкою, тендітною одиницею в праці; людиною, що заломлюється під першим тягаром; що, натрапивши на першу перешкоду, починає нарікати на все довкруги, та вину за свої невдачі звалювати на окруження, на обставини. І буде робити вона це з повним внутрішнім переконанням, що причини лежать не в ній, тільки поза нею; що винувата за це не вона, тільки якісь інші люди, якісь вищі перешкоди. Така людина не видержить у динамічній пробі. Вона скоро заломиться і впаде.

З другого боку, людина, що в приватному домі за гостиною могла робити погане вражіння, не дуже сильне вражіння в праці, в ділянні, в боротьбі з перешкодами, може нераз виявити таку силу енергії, витревалости, і волі, що з боку динамічної проби здобуде собі в нас велике захоплення і пошану. Самособою зрозуміле, що не можна ставити твердження, що всі люди, які мають гарний зверхній вигляд, мусять бути слабі в акції, а всі з примітивним виглядом — сильні. Ні. Дуже часто буває якраз навпаки: люди, що дбають про свій зверхній вигляд, є точні і педантичні у своїй праці. Та не йде тут про клясифікацію, тільки про підкреслення, що зверхній вигляд ще не означає абсолютної вартости; бо абсолютну вартість міряється остаточними осягненнями.

А тепер поставмо питання: в чому міститься джерело людської енергії, волі, витревалости, динаміки? Короткою відповідь на те преважне питання буде: в людській душі, в сильній вірі в певну ідею; але у вірі, змалку заправленій змаганнями, працею, трудами і терпіннями. Само читання книжок, само збогачування знання, розвивання інтелекту не загартує віри, не скріпить волі, енергії, витревалости, динаміки. Щойно наука, сполучена із змаганнями, боротьбою, працею дасть бажані висліди. Джерелом людської енергії і динаміки є моральні чинники, чи в іншому розумінні, релігійні. І саме тому це не пуста балачка якихсь релігійних фанатиків, коли чуємо, що „віра твоя спасе тебе", або „без Бога ані до порога". Кожна людина, залежно від її культурного рівня і темпераменту, може шукати собі якихсь відмінних форм своєї релігії. Але так є, що кожна людина, яка у своєму житті доконала якихсь діл, мала релігію, хочби тільки — свою власну. Знаємо, що навіть проф. Айнштайн нераз заявляв, що до своєї науки відноситься з релігійним пієтизмом, хоч у розумінні пересічного чоловіка він є атеїстом. Навіть Ленін у свойому розумінні був релігійним чоловіком. Він вірив з фанатизмом у свою большевицьку доктрину і ту віру передав своїм наслідникам. І тому багато вчених називають большевизм „релігією сатани".

Питання енергії, волі, динаміки — в однаковій мірі важні для одної людини, як і для цілої нації. Бо таксамо як одна людина нераз не робить поступу в своїм житті, а без ніякого успіху тягне життя з дня на день, таксамо нераз цілі народи квасять свою історію і не можуть двигнути себе до якоїсь акції. Одні народи будують фабрики, розвивають економічні добра, осягають вищий рівень життя, цивілізацію, а також творять наукові і мистецькі цінності, творять високу культуру. Голос про них іде по цілому світі. А інші щось мимрять, немов би були зачаджені газом; і хоч пробують нераз із просоння піднестися і собі гукнути, то зараз же без сили знов звалюються у своє леговище і западають у давній дурман.

Розвинути динамічні цінності в своїм народі, це одно з найголовніших завдань народніх провідників. Бо коли є в нас воля, охота, енергія, динаміка творити якісь річи і доверщувати успіхи, то вже тоді значно лекше для провідника знайти способи і шляхи, якими цю енергію повести, до конструктивної цілі. Та тому, що ця енергія міститься в ірраціональних, в духово-моральних чинниках людини, а моральні основи людини в ріжних народів ріжняться, тому і підхід до розвязки тих справ в кожного народу трохи відмінний. Провідник кожного народу мусить підійти оригінально до цеї „керниці національної енергії". Інакше, коли він буде черпати з чужої керниці, коли захоче вцілості взоруватися на прикладах інших народів, то він може свій нарід довести до катастрофи; а в найкращому випадку чужою мірою в себе нічогісенько не осягне.

МОЛОДЬ ПРИ ПРАЦІ

„Наш Прапор" пише про потребу з надходячою зимою збільшити активність у кожній громаді, щоб таким чином виявити живучість української нації. Він взиває активні одиниці по місцях відкинути свої особисті порахунки й амбіції й своєю працею давати доказ, що нам дорога наша національна ідея. Заразом часопис говорить і про нашу молодь у краю. І пише ось що:

„В житті кожної нації найбільш активности виявляє молодь, всеодно, чи це буде молодь державної, чи поневоленої нації. Розуміється, активність одної і другої ріжниться в багатьох випадках, зводячи нераз активність одної для противаги активности другої. Без активної молоді — нарід пропадає! Бо нема кому побуджувати до збільшеної праці для добра народу.

„А як у нас?

„На конто нашої молоді мусимо записати великий плюс. Бо не улягає сумнівові, що дотеперішні наші осяги ми здобули завдяки великій активності нашої молоді, яка серед невигод і трудів, нераз у холоді й голоді, йшла пробоєм у життя, здобуваючи крок за кроком нові точки нашого економічного і національного життя. Не зважаючи на тяжкі удари з боку ворожих нам людей, бачимо серед активної молоді все в перших рядах наше студентство, хоч, щоправда, й серед студентства трапляються — на щастя дуже рідко — одиниці, які задля вигідного життя, а то й якихось „охлапів" усуваються від праці для добра української нації. Цього роду одиниці мусимо якнайострійше осудити, бо ж вони — якщо не всі, то всетаки одиниці з них — стануть колись дорослими українськими громадянами, на яких будуть звернені очі загалу. Тому треба заздалегідь підбирати людей, які в будучині малиб іти на чолі змагань українського народу, людей, які тішилисьб довірям серед теперішньої молоді. І то молоді не по трицятці!

„Серед селянської молоді трапляється, і то багато, такої активної молоді, що просто не хочеться вірити, щоб серед запрацьованих він ранку до ночі селян були такі одиниці. Розуміється, не остається позаду наша молодь реміснича, як і робітнича. Специяльно молодь робітнича, переконавшись не раз і не два про „блага" большевизму, кинулась жертвенно до праці, доказуючи на ділі, що лише в загальному змагу українського народу виборе для себе кращу долю".

В ЯПОНСЬКОМУ ТЕАТРІ

Нефальшована „Мадам Ботерфлай".

Двацять чотири дні в році у старому цісарському місті Кйото, від 1. до 24. травня можна побачити „Мадам Ботерфлай", одначе не на основі опери Пучінія, а справжню, японську. Опера Пучінія „Мадам Ботерфлай" гарна, одначе кожний японець засміється вам, коли згадаєте її.

„Мадам Ботерфлай", яку можете побачити в найславніщій школі ґейш, Боточо, це історія жінки Ботерфлай, про її щастя і честь. Виступають у цій драмі найліпші і найгарніші танечниці Японії.

При вході до театру японці здіймають сандали, а чужинці надягають на черевики оксамітні ходаки. Боточо, школа ґейш, це розкішний японський дім, уладжений з якнайліпшим смаком. Старі японські образи висять на стінах, рисунки Міви Чозеї, з яких мило всміхаються дрібні личка японських красунь.

Вступом до театральної вистави є староянонська церемонія — пиття чаю. Це всюди на Сході дуже важна річ. Чай пють: рано, ввечір, перед обідом, по обіді й по вечері, зимою і літом. Вчинився з того цілий культ. На підвищенні сідають гарні ґейші при малому, чорно лякерованому столику. В малій салі царить тоді якнайбільша тишина. Танечниці два роки мусіли вчитися церемонії, як пити чай, заки зважилися виступити прилюдно з тією штукою. Кожний їх рух приписаний столітніми традиціями, точно означений. Колись кожна японська дівчина мріяла про те, щоб стати такою ґейшою, щоб її подивляли тисячі й тисячі японців і японок. Так було, поки в японських кінотеатрах не стали давати фільм із Марленою Дітріх і Джінджером Роджерсом. Сьогодні кожна японка мріє про те, щоб стати фільмовою зіркою.

Коли чай готовий, розносять його гостям. Мала дівчина, будуча ґейша, бере від старшої дівчини філіжанку у руку та несе до найближчого гостя. І вже від чорно-лякерованого столика розбігається багато таких малих дівчаток. За кілька хвилин кожний гість має в руках філіжанку з гарячим японським чаєм. Та чай пють гіркий. В нас такий чай приписав би лікар хіба проти шлункової недуги; в Японії такий темний плин, це найдорожчий чай, який можуть пити лише багаті японці.

**

Сцена вимальована цвістими барвами. Нагорі та на перших місцях є стільці та подушки. Стільці для „білих" (себто для чужинців), подушки для японців. Надолі вже нема ні стільців ні подушок, а гостей повно-повнісько. І все ще приходять нові. Театр побудований з дерева, та всеж можна курити. Японці пристрасні курці.

Песа „Ботерфлай" має 14 яв. Перші яви мають назву „Танок над рікою Камо". Ріка наче справді тече десь близько. Всі чують тихе журчання води. Вікон театр не має, тож відки доходить це журчіння води? Це жінки з орхестри наслідують журчання води тихим співом, який годі відріжнити від звуків протікаючої води ріки Камо.

Зчинився невеликий рух у театрі. Прийшли три японки, що теж хочуть бачити „Мадам Ботерфлай". Та як можуть бачити, коли театр переповнений? Та японки тим не журяться. Вилізли по стовпі нагору, хтось відтам наставив дошку аж над сцену і дівчата по ній перебігли наче ласички, дошку втягнули назад, а японки втиснулися до перших рядів.

**

Вистава „Мадам Ботерфлай" це найгарніший образ із японського життя, найгарніші японські кімона. А все в чудовій гармонії барв. Правобіч і лівобіч сцени сидять жінки з орхестри. Ті з правого боку в чорних кімонах, з лівого в синіх. З правого боку співають, з лівого грають. Потім приходять танечниці.

Танець Камо зображує розцвіт вишень. Всюди бачимо вишні. Вишні на кімонах танечниць, на декораціях і лямпіонах, на парасолях; сцену доповнюють отвиранням і замиканням парасоль. Сцена змінюється. Два чоловіки в чорних масках кількома рухами усувають куліси і ставлять інші. Малі ліхтарні на стінах, хвилину позаду. Залив у Наґасакі. За хвилину прийде „Ботерфлай", потім консуль Лінкертон. Ботерфлай приходить, одначе не так, як чужинна артистка широкими кроками. Вона ступає дрібненько. Її товаришки, це не артистки театральної трупи, а справжні приятельки. Всі танцюють, співають, вносять на сцену справжнє японське життя. Прибирають Мадам Ботерфлай цвітами, а співачки з орхестри співають тихо пісню „Чу-кіна, Чу-кіна".

Пучіні наслідував у своїй опері цю, стару японську мельодію, одначе японці кажуть, що надав їй прикмету „західної пісні". Жінки на салі мають сльози в очах, а також діти, яких тут багато, затихли.

Знову японські робітники в чорних масках утворили нову сцену. Служниця Мадам Ботерфлай з дитиною на руках стоїть біля вікна і дивиться на пристань. Приходить Ботерфлай вже неусміхнена, а з покорою на лиці, в темному кімоні, прикрашеному у великі цвіти. Бере свою дитину на руки і танцює танок розлуки. Кінець танку, вона вже сама на сцені, тепер прийде страшне гаракірі. Иде ще до вікна, поглядає на американський корабель, це знає сьогодні кожна дитина в Японії, тому поза вікном не мусить бути тінь корабля. Потім Ботерфлай помалу паде на землю, яка перед нею розступається. Мадам Ботерфлай пропадає у пропасти, а кожний знає, що це символ японського клясичного самогубства, гаракірі.

ВІДЇЗД ПОСЛА РИСА ДЕЙВИСА ДО АНГЛІЇ

Тому, що посол до англійського парляменту, Рис Дейвис, від'їзджає в середу, 1-го грудня, кораблем до Англії, в пятницю, 26-го листопаду, зібралася в Клюбі Тавн Гол громадка його близьких приятелів, щоб його попрощати. Організуванням зібрання занялося Бюро Робітничої Освіти, що є освітнім бюром Американської Федерації Праці, а присутні були крім представників робітничих та ліберальних кругів американського громадянства, також представники імігрантських груп, перед котрими виступав посол Рис Дейвис за 9 тижнів свого побуту в Злучених Державах. Було, рахували, десять національностей: айриші, велші, хорвати, канадійці, жиди і ін. Від українців були д-р Мишуга й Омелян Ревюк.

Посол Рис Дейвис.

Тостмайстер зібрання, Спенсер Милер, голова організуючого бюра, попрощав посла Риса Дейвиса й посла Моргана Джовнса, товариша й особистого приятеля Дейвиса. Оба вони належать до цеї самої партії (Партії Праці), оба вони велші, тепер вертаються до Англії майже одночасно. В Америці посол Джовнс поїхав на захід, де він промовляв в колегіях і університетах, а посол Дейвис обїзджав східні стейти, загощуючи передовсім до велшів і інших імігрантів, якими він здавна цікавиться. Спенсер Милер підносив з признанням велику вартість відвідин цих послів, а передовсім поширення знання заграничних справ. Цікаві вияснення про положення в Англії, британській імперії, Европі й широкому світі, які давали посли, причинилися багато до поглиблення реального образу про стан світу в теперішню критичку хвилю.

Тостмайстер просив від'їзджаючих послів поділитися з присутніми прихильниками своїми загальними враженнями з подорожі по Америці.

Перший промовив посол Рис Дейвис. Він в Америці вже не перший раз. Бував він тут уже давніше, і був раз тут довгий час. Думав він, що пізнав був тоді Америку досить основно, але при цих останніх відвідинах переконався, що Америки не знає, бо від передостанньої його візити до останньої Америка змінилась. Америка з 1937-го року це не Америка з 1926-го року. Нинішня Америка це край незвичайно цікавого напруження. В ній нема старого самозадоволення, що вона знає все й має все. Нова Америка це край глибоких експериментів: люди пробують нові річи й готові на ріжні жертви для поправлення обставин. Для англійського відвідувача, очевидно, в Америці є ще багато неприємних і незрозумілих річей (англієць, наприклад, не може зрозуміти, щоб серед богатьох в робітничих юніях убивано робітничого провідника за ріжницю поглядів), одначе він не має сумніву, що ці обяви це звичайні обяви молодости краю, з яких край виросте.

Посол Дейвис, стрічаючися з ріжними імігрантськими групами, поробив теж цікаві спостереження про них. З них найважніше він уважає факт, що ці імігрантські групи не злилися з масою американського народу, але вдержують ще далі свою відрубність і як такі організуються. Висока організованість імігрантських груп є дуже важним суспільним явищем, яке мусить признати всякий, хто хоче тверезо дивитись на американське життя.

Накінець посол Дейвис підкреслив свої спостереження з американського студентського життя. В Америці студент, пішовши в школу, не жде, що по виході зо школи він вийде зо своєї дотеперішньої кляси й піде до вищої кляси, як це є правилом в Англії. Це, що люди з вищою освітою не творять окремої касти людей, але зливаються з рештою народу, є, на думку Дейвиса, запорукою дальшого здорового розвою американського народу.

Посол Морган Джовнс реасумував свої спостереження з дальшого заходу, а головно в колегіях і університетах. Він підтверджує передовсім спостереження посла Дейвиса щодо великого умового оживлення в Америці. Це оживлення видно всюди, в кожній вищій школі. В кожній колегії, в якій приходилося говорити послові Джовнсові, йому завдавала молодь величезну масу запитів. Запитам просто кінця не було. Здавалося, що питались би день і ніч, якби лише прелеґент хотів, чи міг, так довго відповідати. І замітно, що запити не були пусті, дрібні або маловажні, але трудні, глибокі й важні, бо всі відносились до справ, від яких залежать далекосяглі справи, від яких залежить життя кожного з нас.

У злуці з цим явищем посол Джовнс підкреслив іще інше явище, а саме глибоку демократичність американського громадянства. Як примір цеї демократичности він подав факт, який, на його думку, був би зовсім неможливий в Англії. В одній колегії президент колегії (в Англії його називають принципалом) запитався посла Джовнса, чи не захотів би він з ним пообідати. Посол Джовнс відповів: „З приємністю". Президент колегії повів посла до звичайного ресторану, до якого заходять професори й студенти. Як засіли коло столика, до них підійшов послугач і привитався з президентом і послом. Він знав їх обох (посла знав з відчиту): це був студент з місцевої колегії. В Англії, говорив посол Джовнс, така річ неможлива з трьох причин: перше, президент колегії не заходив би з гостем до такого „простого" ресторану"; друге, там не знайшли би послугачем студента, бо студенти в Англії це багаті люди, які не потребують працювати на життя; третє, послугач у ресторані не важився б говорити до гостя, та ще такого. Посол Джовнс висказував свій подив для таких відносин, та своє признання. Він теж добачує в цих умовинах завдатки кращої будучности.

Спенсер Милер, тостмайстер, подав, що в Америці є по вищих шкільних заведеннях коло 1 міліон 300 тисяч студентів, а з того числа коло 30% зароблюють на своє удержання працею. Він теж уважав це за факт великої ваги й тішиться, що два відвідувачі краю звернули на це явище увагу й підкреслили його вагу. Він подякував послам за їх спостереження та запевнив їх, що їх відвідини останутся назавжди в памяті людей, що їх чули й стрічали. Він попросив послів, щоб вони, як це є звичаєм велшів, заспівали кілька валійських пісень.

Уволюючи волю тостмайстра й присутніх гостей, посли відспівали наперед по англійськи айриську любовну пісню, потім кілька валійських пісень, закінчуючи валійським національним гимном по валійськи й англійськи. Промовляючи вруге в своїм і свого товариша імені, посол Дейвис закликав присутніх до активної оборони засад демократії; звертаючи увагу на факт, що демократичних основ державного устрою придержуються дві великі держави, Англія й Злучені Держави, він закликав присутніх використати вповні те, що вони живуть у тому краю, де всяка людина при своїй активності може дати почути свій голос.

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

ТОРОНТО, ОНТ., КАНАДА.

З відділу 49 У. Н. Союзу.

Вже другий раз згадується у „Свободі" про новозорганізований відділ У. Н. Союзу у Вінтзорі, Онт., Канада, та про те, що за приміром Віндзору підуть інші міста в Канаді. Воно так виглядає, що на канадійській землі є тільки отсей щойно заснований відділ. А так не є. Бо є братство св. Михаїла, від. 49 в Торонто, Онт., який існує від року 1916. В перших початках свого існування цей відділ дуже гарно розвивався і мав близько 70 членів. (Коротка історія відділу поміщена в „Ювилейній Книзі" У. Н. С.). Але по укінченні світової війни настала переломова хвиля. Кільканацять членів виїхали до старого краю, деякі зреклися добровільно членства, велика частина пішла на службу московському большевизмові, а лише мале число лишилося вірне Батькові Союзові і є вірне по нинішній день. Тепер робимо старання, щоб збільшити наш відділ, але тепер дуже тяжко дістати нових членів, бо і в Канаді зачали українці основувати запомогові організації, до котрих належить велике число нашого громадянства.

Отсих кілька стрічок пишу не зо злоби, тільки хочу тим пригадати віндзорським Союзовцям, що українці в Торонті тому 22 роки взялися до організування українців у члени У. Н. Союзу. І радіють, що за ту працю беруться тепер українці з інших місцевостей Канади.

Н. Юречків,
секр. 49 від. У. Н. С.

Сильна воля.

— Я бачу, пані Павутинкова, що ваш чоловік від якогось часу не випивається.

— Так, він вступив до протиалькогольного товариства.

— А, це гарно, видно він має сильну волю.

— О ні, прошу пані, сильну волю маю я!

З ДНЯ

ОГИДНЕ ЛАКЕЙСТВО.

До якого опідлювання дійшли большевицькі лакеї з „УЩВістей", може послужити ще такий факт, невеличкий собі, але багатомовний: в 325 числі цеї газетки надруковано переклад московського вірша під заголовком „Пісня про Батьківщину С.С.С.Р.". Цю „пісню" переложив з московської українською мовою один з лакеїв, В. Тарновський, а „УЩВісти" накрукували її на видному місці чорними черенками.

Вона зачинається так:

„Дорогий мій, любий рідний краю!
Скільки тут лісів, полів і рік!
Іншиx я таких країн не знаю,
Де живе так вільно чоловік!" і т. д.

Як бачимо, ці лакеї з одного боку стараються всіми способами сплюгавити серед українського загалу любов до свого рідного, любов до своєї Батьківщини, називаючи ту любов „фашизмом" чи „шовінізмом", а на місце тої любови виплекати любов до Московщини. Московщина є їх „любим дорогим краєм", позa яким вони не хочуть „знати інших". Ось пустили большевицькі лакеї фарбу і це треба собі добре запамятати.

Бо це не перший раз, що вони вихвалюють московське, а оплюгавлюють своє рідне. Ми знаємо, що в той час, коли вони висміюють нашу історичну минувшину, вони вихвалюють царя Петра І., полтавський бій, Пушкіна. Їх огортає скажена лакейська лють, коли ми радіємо зо знахідки катедри в Крилосі і коли ми про ту катедру говоримо теплими словами. Зате вони у своїй рабській ревності вихвалюють мавзолей Леніна, або гніздо білих і червоних московських царів, Кремль.

Ось такими московськими „піснями" про „батьківщину С.Р.С.Р." стараються ці большевицькі лакеї затроювати душу українського загалу. Правда, вони цю „пісню" переклали українською мовою, але тим вони зробили її небезпечнішою. Бо в українській формі та „пісня" встрикує в українську душу московську отрутy.

Такою отрутою є нині в Україні ціла так звана „українізація", враз з її літературою, мистецтвом, фільмами. Москалі позволяють українцям молитись українською мовою, але богом, до якого звернена молитва, все мусить бути Москва.

СОВЕТСЬКА ТЕХНІКА.

Як нам усім добре відомо, большевики на цілий світ хваляться своїми здобутками в летунстві. Вони кажуть, що в них найкращі фабрики, найрозумніші інжинири, найсправніші літаки й найкращі летуни. Також чваняться, що в них є найбільша повітряна фльота на світі.

Деколи вони навіть стараються свою хвальбу скріпити фактами й почванитися конструкцією своїх літаків. Збудували вони були пару літ тому найбільший літак на світі й назвали його „Максим Горкій". Та якось не пощастило: тільки піднявся цей літак угору, як щось зіпсувалось і він з цілої сили ґепнув на землю та впрах розбився. Советські знавці пояснили ту катастрофу тим, що, мовляв, один з менших літаків, що був занадто зблизився до „Максима Горкого", зачепив його крило і так викликав катастрофу.

Все було гаразд. Люди навіть повірили, що в Советах летунська техніка стоїть на такому високому рівні, якби не деякі „дрібниці", що розвіяли цей московський блюф. До такої „дрібниці" належить ось такий факт: У фабриці літаків Мартина в Балтімор, Мд, викінчили отсе величезний гидроплян, який може вмістити 46 пасажирів і піднімати тягар 7,500 фунтів. Цей літак це справді чудо летничої техніки. І ось те „чудо" незабаром повандрує до Советів, де советські інжинири перемалюють його своїми красками, прибють печатку своїх фабрик, нарисують серп і молот і зачнуть хвалитися перед світом та перед своїми громадянами: „Дивіться, чого ми довершили! Хіба наша летнича техніка не стоїть на першому місці на світі?"

Советські громадяни не будуть знати, де виконано цей літак; бо про те вже подбає советська цензура. Але заграничний громадянин, коли він має трішки глузду в голові, запитає: „Коли у вас такі славні фабрики, коли у вас так високо стоїть техніка, то чому ви замовляєте ці літаки за ґраницею, а не робите їх у себе?

ЩЕ ПРО ВАГУ ОСОБИСТОСТИ.

Нюйорські промислові школи рішили звертати більш уваги на плекання особнєстости серед своїх 42,000 учеників. Вони прийшли до переконання, що сама фахова освіта нині не вистарчає. Нині по всіх фабриках, бизнесах, офісах вимагають не тільки фахової освіти, але й належної поведінки, належного зверхнього вигляду, належної особистости.

До того висновку, нюйорські фахові школи прийшли шляхом досвіду. Вони денно дістають з ріжних компаній, куди вони посилали за працею своїх учнів, багато листів такого змісту:

„Шановний Пане! Ми любимо присланого хлопця дуже. Він знає, як виконувати свою роботу. Але він не вміє поводитися як джентельмен. Він не скидає капелюха в офісі, він шурає своїми ногами, він назагал недбало одітий. Тому ми мусимо його відправити. Коли ви маєте якогось хлопця, що має кращі прикмети, то просимо його нам прислати".

А про дівчат пишуть, що вони поводяться шорстко, що занадто малюються, жують ґуму і загалом не мають тонкого шляхотного виховання. Це також є причиною, що відправляють із праці дівчат, навіть коли вони з технічного боку вивязуються зо своєї роботи добре.

І нема чого тому дивуватись. Кожна наймлена до праці особа зачасом вростає в дану компанію і стає її органічною частиною. Люди в праці остаються з собою разом по сім і вісім годин денно, себто в праці перебувають із собою довше, ніж вдома з ріднею. Тому далеко приємніше для них знаходиться в гурті таких осіб, яких поведення достроюється до їхнього та яке не дразнить їх. Приємній особі часто вибачать її технічні недостачі. Зате шорстке, нестерпне поведення буде тільки поглиблювати між даними людьми ненависть, доки не доведе до більшого вибуху.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС БЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня в гали парохіяльній, зараз по Службі Божій. Просимо всіх членів прийти на ці збори, буде звіт урядників і контрольної комісії за цілий рік. Таксамо буде вибір урядників на рік 1938-мий. Неприявний член підлягає карі після статута. Просимо довгуючих, щоби вирівнали свої залеглости, щоби не переносити на слідуючий рік. — Уряд.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в годині 3 пополудні, в салі У. Н. Дому під ч. 760 Стейт вул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо буде справоздання уряду і контрольної комісії, з приходів і розходів у цім році. Таксамо буде вибір нового уряду на 1938 рік. Пригадуємо всім довгуючим, щоби прийшли на збори і вирівнали свою залеглість, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Г. Дячишин, предс.; Ілько Лабуза, кас.; М. Пашин, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Відділ 141, повідомляє своїх членів і члениць, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в годині 2:30 пополудні, у Ветеран Гол 13844 Велслей вул. побіч Пост Офіс при Мішаґан. На цих зборах уряд здасть справоздання з 1937 року, а потім буде вибір уряду на рік 1938 і тому вимагається так членів як і члениць бути на час приявними. Хто з членів має знайомих котрі хотілиб вступити до У. Н. Союзу радо їх приймемо. — Й. Якіма, предс.; І. Квасьніцький, кас.; Евст. Бутковський, секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в год. 1-шій пополудні в У. Н. Домі на Компилай Гил. Просимо всіх членів, прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Рівнож буде Вибір нового уряду на 1938 рік. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Неприявний член, буде караний після ухвали. — С. Шевчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Гричух, рек. секр. П Черкас, фін. секретар.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТВОРІМ КООПЕРАТИВИ.

Ми нераз читали в газетах, скільки то наш нарід видає річно грошей на своє щоденне удержання. Ті величезні суми українських, тяжко запрацьованих грошей збогачують чужинців, а навіть і наших ворогів. А ми чомусь не хочемо над такою важною справою як слід застановитися. Через те ми самі найбільше терпимо.

Чужинець не приходить за нами, до нашої хати, лиш ми самі йдемо до його склепу, несемо йому гроші і думаємо, що там дешевше. А вже найвища пора, щоб ми добре застановилися, щоб своїми грішми не збогачувати чужинців, тільки щоб ті гроші осталися між нами.

Найкращим способом, щоб це осягнути, є творення своїх кооператив. На рідних землях український нарід взявся творити кооперативи й осягнув у тому напрямку великі успіхи, хоч там вони знаходяться під безнастанним переслідуванням ворогів.

Тут в Америці ворог не йде до нашої хати. Ніхто не переслідує. Чи не можна би подумати над тим, щоб гроші не втікали до чужих, а збогачували свою суспільність? Кожна українська родина, що має три, чотири, чи більше осіб видає на споживчі продукти два, три і більше долярів денно. Значить, на цілий рік видасть $1,000. Сто родин видадуть сто тисяч. А тисячі родин видадуть міліони. А нас в Америці є десятки тисяч родин. Тепер подумаймо, скільки то десяток родин видадуть грошей за десять ні більше літ! Це будуть сотки міліонів. Всі ці гроші йдуть до чужих кишень. Чому нам не застановитися над тою справою і не взятись організувати свої кооперативи, які бодай частину наших грошей залишилиб у нашій суспільности? В нас є розумні, інтелігентні люди, які навіть мають практику в торговлі.

Добре булоб, як би в тій справі розвинулася ширша дискусія й інші люди забрали в ній голос. Але треба так дискутувати, щоб не закінчити того пляну на самій дискусії, тільки щоб по дискусії братися за якесь діло. Я вірю, що при кожній українській громаді, при кожній парохії, чи якомусь більшому товаристві можна буде зорганізувати кооперативу, яка може в Америці дати великі успіхи. Ця кооператива не конче мусить бути споживчих товарів. Вона може займатися продажем, або виробом ріжних продуктів.

С. Скородинський,
Асторія, Л. Ай.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ІСТОН, ПА.

Свято Державности.

Як кожного року, так і цього українська громада в Істоні не лишилася позаду інших українських громад і влаштувала 14 листопаду ц. р. свято Української Державности. По Службі Божій о. М. Колтуцький відправив панахиду за поляглих героїв і при тій нагоді виголосив патріотичну проповідь. Вечором громадяни, котрі мають любов до свого рідного й котрих болить серце за теперішню неволю нашого народу, почали сходитися в салі і скоро наповнили її. Прибули також деякі гості з інших околиць, як Пасейк, Бетлегем, Бейон, Філядельфія. Свято, відкрив о. Колтуцький зворушливою промовою. Злучений мішаний хор з Бетлегему й Істону під дириґентурою С. Грабара відспівав гимн американських українців „Далека ти, а близька нам”, а далі пісні: „Єднаймось, діти України”, „Ой, у лузі червона калина похилилася”, „Гей, ви Стрільці Січовії”, „Ой, на горі там женці жнуть”. Пісні були переплітані деклямаціями, що їх виконували учні української вечірньої школи. Жіночий хор відспівав „Ми любим рідний край” і „Заквітчали дівчатонька”. М. Яворівський відіграв кілька українських мельодій при супроводі панни А. Яворської. Співи і деклямації вийшли дуже гарно, за що дириґент і співаки дістали бурю оплесків.

Редактор „Націоналіста”, п. В. Душник, виголосив патріотичну промову про наші змагання, про героїв Січових Стрільців, що заняли місто Львів і обсадили всі важні установи, та про те, як молодий український вояк С. Паньківський вивісив український прапор на міськім ратуші Львова.

Не поминув бесідник також згадати і про революцію у Великій Україні і про наступ Січових Стрільців, які без набоїв, голі і голодні, тільки з багнетами в руках, вдарили на ворога. Бесідник заохочував, щоб ми звідси далі помагали визвольним змаганням, аж доки не прийде нова нагода відбудувати свою соборну державу від Кавказу до Карпат. Бесідника нагороджено рясними оплесками.

О. Колтуцький подякував шановному бесідникові за патріотичну промову, як також дириґентові і співакам за гарне виконання своїх точок. Переведена збірка принесла $25, які вишлеться через Обєднання з призначенням на українських інвалідів. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна”.

М. Підгайний.

Жінка. — Треба писати про такі справи в такий спосіб, щоб можна було себе підписати. Тоді допис має більшу вартість, бо як у громаді так і загально знають, хто перебирає за нього відповідальність.

—o—

— Я подивляв на виставі мистецтва ваш образ — каже професор до знайомого маляря. — Це був одинокий образ, на який можна було подивитися!

— Пане професоре, ви басуєте мені!

— Ні, зовсім ні! Лише перед іншими образами товпилися цілі маси людей.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРНЕГІ, ПА. Тов. Січ, від. 186, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться 5-го грудня в годині 1-шій пополудні в гали парохіяльній під ч. 220 Гін вул. На тих зборах уряд здасть справоздання за цей рік і інші важні справи. Також буде вибір уряду на слідуючий рік. Тому обовязком кожного члена є буди приявним на тих зборах точно в означенім часі. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої місячні вкладки, щоб не переносити на слідуючий рік. Котрі з членів мають знайомих, а котрі не є членами Союзу, хай приведуть їх на збори, а ми радо впишемо їх у члени. Неприявний на зборах член буде підлягати карі після ухвали зборів. — Л. Кравчишин, предс.; І. Білевіч, кас.; А. Крупа, секретар.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов Вільні Козаки, від. 116, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в українській салі, під ч. 18 Вудлянд вул., в годині 2-гій пополудні. На порядку деннім буде: справоздання місцевого уряду, справоздання контрольної комісії з цілого року, вибір нового уряду на рік 1938. Контрольна комісія і цілий уряд мають явитися в суботу, 4-го грудня в годині 7-мій ввечір в секретаря, 331 Секонд вул. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги, бо впротивнім разі будуть суспендовані. На річних зборах будемо принимати нових членів без вступного. Несподіванку отримає той, хто впише або зорганізує бодай одну дитину. — М. Скурняк, предс.; Й. Паславський, кас.; П. Стадник, секретар.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться 5-го грудня зараз по Службі Божій в гали церковній, при Райс і Оклей вул. Тому просимо всіх членів прийти на збори, бо буде справоздання за цілий рік з приходів і розходів. Також буде вибір нового уряду на 1938 рік. Неприявний на зборах член заплатить 50 ц. кари, після ухвали. — П. Санавський, предс.; М. Семків, кас.; В. Пилипів, секретар.

БОФАЛО, Н. Й. Товариство Український Сокіл, від. 304, повідомляє, що річні збори відбудуться в суботу, 4-го грудня в годині 7-мій вечером. Обовязком є всіх членів прийти на ці збори і привести нових кандидатів у члени. Крім важніших справ буде вибір нового уряду на 1938 рік. Також напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости. — І. Вах, предс.; А. Ґрубяк, кас.; С. Ваврів, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рождества Пр. Богородиці, від. 259, повідомляє всіх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, в годині 2-гій пополудні в салі парохіяльній, під ч. 4950 С. Павліна Стріт. Просимо всіх членів прийти на ті річні збори, бо маємо багато важних справ до вирішення. Просимо членів, щоби кожний член Брятства старався припровадити на збори одного нового члена. — Андрій Фоца, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. ім. Богдана Хмельницького, під покр. Пр. Тройці, від. 158, повідомляє членів, що річні збори відбудуться в суботу, 4-го грудня, в годині 7:30 ввечір. Обовязком кождого члена прийти і взяти участь в нарадах, як також о виборі нового уряду на рік 1938. Хтоб з членів мав нових кандидатів, нехай приведе, а ми впишемо до Тов., без вступного. Члени, котрі одержать поскарти, а не прибудуть на збори, будуть карані після статуту. — Ю. Павчак, предс.; В. Косців, кас.; Д. Сенюта, секр рек.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, 5-го грудня, точно вгодині 2-гій пополудні, під ч. 723 Карсон вул. Кождий член і члениця мусять бути на зборах бо маємо важні справи до полагодження. Нових членів будемо принимати без вступного. Кожний член повинен привести бодай одного нового члена і записати до У. Н. Союзу. — І. Войтович, предс.; Д. Василик, секретар-касієр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (23)

Перескакуючи з гиляки на гиляку, з дерева на дерево, Джейн остаточно таки добилася до літака, хоч лев унизу пильно стежив за кожним її рухом. Діставшись до каюти, вона побачила сцену, з якої сама не знала, чи сміятися чи плакати: княгиня Сборов зігнулася над зімлілим тілом свого чоловіка і заводила під небеса: „Він мертвий, він мертвий”.

„Ах, мовчіть”, заговорив шорстко Бравн. „Він зовсім не вмер, тільки перелякався і зімлів”. Джейн полишила їх у спокою і заговорила до Бравна: „Хай трохи поплаче, а ви лишіть їх і знайдіть стрільбу. Цей лев внизу пильно слідкує за нами. Його треба вбити”. Бравн віддалився, щоб шукати в клунках стрільби. За хвилю він приніс її до Джейн.

Але, оглянувши стрільбу, він побачив, що вона не наладована. Він запитався Сборова, який почав поволі приходити до себе, чи він має до стрільби амуніцію; бо стрільба належала до нього. Але Сборов витріщив очі і сказав: „Ні. Я собі думав, що ми дістанемо амуніцію в Найробі”. Бравн заскреготав зубами і на адресу князя знов сказав пару поганих слів.

„Я маю зброю з амуніцією”, заговорив гордо Тибс. „Давай її сюди”, закликав урядуваний Бравн. Тибс пустився в напрямі до сховку на пакунки і зупинився: „Я забув. Моя зброя і набої є в тому куфрі, що внизу. Ми спустили цей куфер раніше”. Їх очі повернулися вниз, на куфер, біля якого недалеко крутився лев і викручував вовйовичо хвостом.

Лікар: — Ваш чоловік, пані, може їсти лише вівсяний клеік... Зараз напишу рецепту.

Пані: — Дякую, пане докторе, клеік я потрафлю зварити без рецепти.